

هنر والای «سینما» در کلام رهبر

خون پاک صدها هنرمند فرزانه در جبهه‌های عشق و شهادت و شرف و عزت سرمایه زوال‌ناپذیر آن گونه هنری است که باید، به تناسب عظمت و زیبایی انقلاب اسلامی، همیشه مشام جان زیبا پسند طالبان جمال حق را معطر کند. تنها هنری مورد قبول قرآن است که صیقل دهنده اسلام ناب محمدی - صلی الله علیه و آله و سلم - اسلام ائمه هدی - علیهم السلام - اسلام فقرای دردمند، اسلام پابرهنگان، اسلام تازیانه خوردگان تاریخ تلخ و شرم آور محرومیت‌ها باشد. هنری زیبا و پاک است که کوبنده سرمایه‌داری مدرن و کمونیسم خون‌آشام و نابود کننده اسلام رفاه و تجمل، اسلام التقاط، اسلام سازش و فرومایگی، اسلام مرفهین بی‌درد، و در یک کلمه «اسلام آمریکایی» باشد.

هنر در مدرسه عشق نشان دهنده نقاط کور و مبهم معضلات اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، نظامی است. هنر در عرفان اسلامی ترسیم روشن عدالت و شرافت و انصاف، و تجسیم تلخکامی گرسنگان مغضوب قدرت و پول است.

هنر در جایگاه واقعی خود تصویر زالوصفتانی است که از مکیدن خون فرهنگ اصیل اسلامی، فرهنگ عدالت و صفا، لذت می‌برند. تنها به هنری باید پرداخت که راه ستیز با جهان‌خواران شرق و غرب، و در راس آنان آمریکا و شوروی، را بیاموزد. هنرمندان ما تنها زمانی می‌توانند بی‌دغدغه کوله بار مسوولیت و امانتشان را زمین بگذارند که مطمئن باشند مردمشان بدون اتکا به غیر، تنها و تنها در چهارچوب مکتبشان، به حیات جاویدان رسیده‌اند. و هنرمندان ما در جبهه‌های دفاع مقدس‌مان این گونه بودند، تا به ملا اعلای شتافتند. و برای خدا و عزت و سعادت مردمشان جنگیدند؛ و در راه پیروزی اسلام عزیز تمام مدعیان هنر بی‌درد را رسوا نمودند. خدایشان در جوار رحمت خویش محشورشان گرداند.

امام خمینی (ره) ۳۰ / ۶ / ۶۷

با مروری بر فرمایشات مقام معظم رهبری در رابطه با هنر والای «سینما»، می‌توان بیانات و رهنمودهای ارزشمند ایشان را در چند موضوع کلی دسته بندی نمود که عبارتند از «رسالت سینما»، «اوصاف سینما»، «پیام و محتوای فیلم در سینما»، «جذابیت در سینما»، «عوامل ساخت فیلم در سینما»، «دولت و سینما»، «دستگاه‌های فرهنگی و سینما»، «سینما و مخاطبان»، «جشنواره های فیلم و سینما»، «آسیب های سینما»، «بایدهای سینما». ذیل هر یک از این موضوعات، نکات ارزشمندی از مجموعه فرمایشات ایشان گرد آوری شده است که عناوین آن عبارت است از:

-رسالت سینما:

- ۱- سینما مبلغ پیام انقلاب و اسلام
- ۲- سینما وسیله ای بلیغ و رسا برای ارائه حقیقت دین به عنوان برترین حقایق عالم
- ۳- سینما در خدمت اعتقادات و ایمان مردم و ملهم از تفکر اسلامی

۴- سینما دارای نقش هدایتگری

۵- سینما عاملی مهم در تغییر فرهنگ، سلیقه و ذائقه مردم

۶- سینما عاملی در پیشرفت کشور و تربیت نسل جوان

۷- سینما زبان گویای ملتی زنده و هدفدار در مقابله با دشمنان بزرگ

۸- سینما میدان دشمن شناسی و ایستادگی هنرمندان قهرمان

- اوصاف سینما :

۱- سینما، هنر برتر، برجسته، پیچیده، پیشرفته و متعالی

۲- سینما، زبان رساتر و بلیغ تر، فراگیرتر و جالب تر

۳- سینما، بهترین، برجسته ترین و ارزنده ترین هنر در ابلاغ پیام

۴- سینما، بخش عظیم و برجسته از تغذیه فرهنگی مردم

۵- سینما دارای اهمیت و شأن والای هنری و قدرت تأثیرگذاری فراوان

- پیام و محتوای فیلم در سینما :

۱- پیام و محتوای خوب ، اصل، مقصد و هدف سینما

۲- اثر مثبت پیام خوب بر جذابیت و تکنیک سینما

۳- محتوای آگاهی بخش و نه صرفاً سرگرمی

۴- ترجیح محتوای خوب بر تکنیک در سینما

۵- محتوا و پیام خوب اصل و مکمل هنر تمام سینما

۶- پیام انقلاب، محتوای مطلوب فیلم های سینما

۷- تقویت مفاهیم مذهبی و ارزشهای دینی و ملی در سینما

۸- اسلامی بودن متن محتوی (تبلیغ ارزشهای اسلامی) و حاشیه محتوی (رفتارهای اسلامی بازیگران و نمادهای اسلامی

فیلم) در سینما

۹- هزاران موضوع جالب و زیبا و حواث و شگفتیهای جامعه انقلابی، محتوای زبان گویا و مؤثر سینما

۱۰- پرداختن به ابعاد وجودی، نیروها، معلومات و دیگر عناصر مرتبط با تربیت انسان در سینما

۱۱- به تصویر کشیدن مناظر به یادماندنی انقلاب

۱۲- روایت دفاع مقدس و هزاران هزار ماجرای پدید آمدن آن

۱۳- برجسته کردن چهره های اسلامی معاصر کارآمد در عرصه علم، هنر، ادبیات و مسائل اجتماعی

۱۴- نشان دادن گوهر نماز و چهره نمازگزار

۱۵- زنده کردن ایمان و اخلاق فردی و رفتارهای اجتماعی

۱۶- مضمون سینما در جهت اصلاح و پیشرفت کشور و جامعه

- جذابیت سینما :

۱- اهمیت جذابیت در سینما

۲- اثر مثبت محتوای خوب بر جذابیت سینما

- عوامل ساخت فیلم در سینما :

الف (فیلم نامه نویسان و کارگردانان

۱- اثرگذاری برتر فیلمنامه نویسان و کارگردانان در سینما

۲- استفاده از کارگردانان و فیلمنامه نویسان انقلابی در سینما

۳- لزوم ممنوعیت فعالیت کارگردانان غیرمتعهد نسبت به انقلاب و حزب الله در سینما

۴- ضرورت تکیه بر هنرمند جوان مؤمن در سینما

۵- ضرورت ایمان و اعتقاد سازندگان فیلم به محتوای ارزشی فیلم در سینما

ب) بازیگران

۱- اثرگذاری منفی بازیگران غیرصالح در نقشهای ارزشی

۲- استفاده از بازیگران صالح در سینما

۳- استفاده از چهره های جدید و فرصت دادن به جوانان انقلابی در سینما

۴- میدان دادن به عناصر جوان و انقلابی ضامن آینده بهتر سینما

۵- متأثر نبودن از رأی و پسند عوام در انتخاب بازیگران

ج) عوامل فنی

۱- نقش آفرینی بهتر عوامل فنی در سینما

- دولت و سینما :

۱- ضرورت نظارت دولت بر سینما

۲- ضرورت نقش فعال دولت در مسئله سینما

۳- ضرورت پرورش، حمایت و تشویق هنرمندان انقلابی و متعهد توسط دولت برای سینما

۴- ضرورت ممانعت دولت از فیلم و سینمای غیر انقلابی

۵- حمایت مالی از فیلمهای ارزشی در سینما

- دستگاههای فرهنگی و سینما :

۱- انعکاس ارزشهای اسلامی توسط حوزه علمیه و دستگاههای فرهنگی به اهالی سینما

۲- تشویق سازندگان فیلمهای خوب و میدان دادن به جوانان و تقویت آنان توسط دستگاههای فرهنگی

- ۳- نشر بین المللی فیلمهای انقلابی و اسلامی به زبانهای مختلف توسط وزارت ارشاد
- ۴- جهت دهی ارزشی توسط مسئولین فرهنگی به سینما
- ۵- زمینه سازی برای شکوفایی استعدادهای هنری کشور و ارتقاء کیفی و ارزشی سینما

- سینما و مخاطبان :

- ۱- عادت دادن مخاطبان سینما به مطالبه پیام حقیقی
- ۲- عدم گرایش به جذابیت‌های مادی جهت جذب مخاطبان
- ۳- عدم عوام زدگی و اهمیت دادن به پسند مخاطبان عوام
- ۴- اهمیت هدایت مخاطبان در کنار اهمیت جذب آنان

- جشنواره های فیلم و سینما :

- ۱- ارزش جشنواره به ارزشهای حاکم بر آن و روش اداره آن
- ۲- تشویق هنرمندان مستعد و رشد عناصر جوان، فواید و نتایج خوب یک جشنواره
- ۳- ضرورت هوشمندی در اداره جشنواره نسبت به جریان سازی و چهره سازی ها

- آسیب های سینما :

- ۱- معارضه سینما با ارزشهای اسلامی
- ۲- تزلزل پایه های فرهنگ و اعتقاد و دین و روحیه انقلابی و ایثار و شهادت در مردم
- ۳- زیرسؤال بردن انقلاب، کارآیی نظام و مسئولین
- ۴- ترویج تجمل گرایی و اشرافی گری در سینما
- ۵- نمایش برخوردها و روابط غلط بین زن و مرد در سینما
- ۶- عبور از خط قرمزهای اخلاقی در سینما
- ۷- القای یأس و ناامیدی و تاریک نشان دادن فضای جامعه و بیان خلاف واقعیات در سینما
- ۸- حذف نقش واقعی و انکار ناپذیر روحانیت اسلام
- ۹- قصه پردازی ضعیف در سینما
- ۱۰- عدم معناگرایی عمیق و شیوا در سینما
- ۱۱- ابتذال و پستی برخی نقشها به بهانه طنز و شادکردن مردم
- ۱۲- نقشهای منفی با پوششهای ارزشی
- ۱۳- تقلید هنرمندان از رفتار هنرپیشگان غربی در سینما

- بایدهای سینما :

- ۱- تربیت کارگردان، فیلمنامه‌نویس و بازیگر مسلمان و اسلامی کردن سینما

- ۲- احساس مسئولیت و تلاش هنرمندان متعهد و انقلابی در سینما
- ۳- ترویج ارزشها در بالاترین درجات و بهترین حالات خود در سینما
- ۴- مسئولیت هنرمندان و اصحاب فرهنگ در حمایت مادی و معنوی و مصونیت بخشی به هنرمندان جوان در مقابل ابهت کاذب برخی هنرمندان تمامیت خواه
- ۵- تربیت ذوق و سلیقه ایرانی در جهت نمایشنامه نویسی و قصه نویسی
- ۶- پر کردن خلاء فیلمهای خارجی با بهره گیری از افراد با استعداد و جوانان انقلابی
- ۷- رسیدن به سطح برجسته ای در دنیا با شکوفا شدن استعدادها و فعال تر شدن دستگاههای پشتیبانی کننده
- ۸- حفظ شادابی و سرزنده بودن مردم و تشویق آنها در مبارزه با دشمنان
- ۹- هوشیاری کامل در سینمای سیاسی جهت مقابله با فیلمهای ضدایرانی
- ۱۰- نیت خدایی و کسب اجر و ثواب در ساخت فیلم
- ۱۱- نگاههای انتقادی با نیت اصلاح و پیشرفت کشور و جامعه در سینما
- ۱۲- رعایت مصالح فرهنگی کشور با تشخیص هوشمندانه حضور یا عدم حضور در جشنواره های بین المللی
- ۱۳- توجه به هنر دینی فراتر از نام ها و نمادهای دینی در سینما
- ۱۴- ترجیح تعطیلی سینمای غیر انقلابی

مهدی عبدالهی - زمستان ۹۱

رسالت سینما

۱- سینما مبلغ پیام انقلاب و اسلام

در اینجا [چستی پیام سینما] مقصود ما و آنچه بنظر ما محترم و ارزشمند است، پیام انقلاب اسلامی ماست... اگر چنانچه قرار باشد این سینما محتوای انقلابی نداشته باشد یا محتوای اسلامی نداشته باشد، باز هم برای سینما کار خواهید کرد؟ روشن است که نه. پس کسی که با انقلاب همساز و همدل است، سینما را برای محتوایی می خواهد که از این انقلاب الهام گرفته است.^۱

آن سینمایی که مورد قبول ماست و مقصود مورد تصدیق و تایید اسلام و انقلاب را حاصل می کند، برای آن خیلی احترام قائلیم.^۲ مفاهیم و مضامین نو انقلاب باید در هنر راه پیدا کند، و در آن جلوه کند و بشکفد.^۳

^۱ مصاحبه با معاونت سینمایی وزارت ارشاد اسلامی، مجله «صحیفه»، یکم اردیبهشت ماه ۱۳۶۴

^۲ همان

^۳ ۲۱/۱۱/۱۳۶۶ خطاب به اعضای «جشنواره ی تئاتر دهه فجر»

۲- سینما وسیله ای بلیغ و رسا برای ارائه حقیقت دین به عنوان برترین حقایق عالم

فیلم و سینما وسیله‌ای بلیغ و تبیین‌کننده‌ای رسا برای ارائه برترین حقایق عالم، یعنی حقیقت دین به شمار می‌رود و برای این منظور دست‌اندرکاران امور سینمایی باید بر تواناییهای خود بیفزایند.^۱

۳- سینما در خدمت اعتقادات و ایمان مردم و ملهم از تفکر اسلامی

[سینما] در خدمت اندیشه‌ی اسلامی، در خدمت ایدئولوژی مردم و در خدمت اعتقادات و ایمان مردم است... هر آنچه که از تفکر اسلامی الهام گرفته باشد، بی شک در خدمت این تفکر قرار خواهد گرفت.^۲

۴- سینما دارای نقش هدایتگری

نقش هدایتگر هم دارد مثل همه‌ی کسانی که مستمعی دارند و وجودشان برای مستمع است ... فلسفه وجود آنها هدایت مستمع است.^۳

۵- سینما عاملی مهم در تغییر فرهنگ، سلیقه و ذائقه مردم

بسیاری از فیلم‌هایی که [غریبه‌ها] برای ماها و برای کشورهایی نظیر ما می‌سازند، از این قبیل است. ... سلیقه‌سازی میکنند، فرهنگ‌سازی میکنند؛ بعد از آنکه سلیقه‌ها را عوض کردند، ذائقه‌ها را عوض کردند، آن وقت اگر احتیاج به زر و زور بود، دلارها را وارد میکند، نیروهای نظامی و ژنرال‌ها را وارد میکنند. این، شیوه‌ی حرکت غربی‌هاست؛ باید مراقب بود.^۴

۶- سینما عاملی در پیشرفت کشور و تربیت نسل جوان

من می‌گویم الان کلید دست شماست. من شأن سینما را این می‌دانم. من می‌گویم امروز کلید پیشرفت این کشور، به میزان زیادی دست شماست؛ شما می‌توانید این نسل را یک نسل پیشرونده، امیدوار، پُرشوق، معتقد به خود و معتقد به ارزش‌های اسلامی و ملی خود بار بیاورید؛ و همین‌طور می‌توانید این نسل را شرم‌منده، پشیمان، زیر سؤال برنده‌ی افتخارات گذشته و زیر سؤال برنده‌ی افتخار انقلاب و دفاع مقدس بار بیاورید.^۵

۷- سینما زبان گویای ملتی زنده و هدفدار در مقابله با دشمنان بزرگ

امروز ما به عنوان یک ملتی که چون زنده است، چون حرف دارد، چون احساس هویت و وجود می‌کند، پس دشمن‌های بزرگی هم دارد، مواجهیم با دشمنی‌هایی از راه‌های مختلف، به شیوه‌های مختلف و از جمله به شیوه استفاده‌های هنری و بیش از همه، هنر نمایش. این نشان می‌دهد که ما به عنوان یک ملت زنده، به عنوان یک مجموعه‌ای که در دنیا حرفی

^۱ دیدار جمعی از هنرمندان و دست‌اندرکاران امور فرهنگی و هنری با رهبر انقلاب ۱۳۷۲/۱۱/۳

^۲ مصاحبه با معاونت سینمایی وزارت ارشاد اسلامی، مجله «صحیفه» ، یکم اردیبهشت ماه ۱۳۶۴

^۳ همان

^۴ بیانات در دیدار جوانان استان خراسان شمالی ۱۳۹۱/۰۷/۲۳

^۵ بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار جمعی از کارگردانان سینما و تلویزیون ۱۳۸۵/۰۳/۲۳

برای گفتن داریم و هدفی داریم، چقدر باید روی مسئله هنرهای نمایشی اهتمام بورزیم و سرمایه‌گذاری مادی و معنوی کنیم. لذا من حقیقتاً به این موضوع اهمیت می‌دهم.^۱

۸- سینما میدان دشمن شناسی و ایستادگی هنرمندان قهرمان

ما در حال یک مبارزه عمومی هستیم. ملت در حال یک مبارزه عمومی است. خوب، در یک چنین شرائطی، وظیفه ماست که در زمینه کار سیاسی، جهت سیاسی، طعم سیاسی فیلم بدانیم چه کار داریم می‌کنیم. اگر شما به عنوان یک کارگردان، به عنوان یک هنرپیشه، به عنوان یک فیلمنامه‌نویس، به عنوان یک عامل مؤثر در پدید آمدن این اثر نمایشی و این اثر دراماتیک جاذب و جالب، به عنوان کسی که در این میدان فعال است - حالا یا فیلمنامه‌نویس است، یا کارگردان است، یا فیلمبردار است، یا هرچه - نقش ایستادگی و نقش دشمن شناسی را ایفاء کردید، نقش خودتان را شناختید و به آن عمل کردید، خود شما قهرمان یک داستان حقیقی هستید؛ خود شما می‌شوید یک قهرمان... این آن چیزی است که ما از جامعه هنرمند کشورمان، انتظار داریم.^۲

اوصاف سینما

۱- سینما، هنر برتر، برجسته، پیچیده، پیشرفته و متعالی

هنر سینما بلاشک یک هنر برتر است، یک روایتگر کاملاً مسلط که هیچ روایتگری تاکنون در بین این شیوه‌های هنری روایت یک واقعیت و یک حقیقت، تا امروز به این کارآمدی نیامده و یک هنر پیچیده و پیشرفته و متعالی، شما این دریچه را دم دست دارید، یعنی دریچه سینما به سوی معارف و پرتوی که از این دریچه به داخل افکنده می‌شود، این دریچه در اختیار شماست.^۳

این هنر بسیار پیچیده و برجسته‌ی سینما، برای کشور یک ضرورت و یک نیاز است.^۴

۲- سینما، زبان رساتر و بلیغ‌تر، فراگیرتر و جالب‌تر

اعتقاد ما این است یعنی این از اصول جهان بینی ماست که هنرها باید همه رشد کنند، از جمله هنر نمایش که از بسیاری از انواع دیگر هنر زبان رساتر و بلیغ‌تری دارد.^۵

در میان انواع روشها و بیانهای هنری، بیان نمایش در مجموع از همه بخشهای هنری، رساتر، فراگیرتر و جالبتر است. از اینرو برای تبیین حقایق دینی باید از زبان هنر، بویژه هنر نمایش، استفاده شود.^۱

^۱ جلسه مقام معظم رهبری با هنرمندان و دست‌اندرکاران رسانه ملی در ۱۲ تیرماه ۱۳۸۹

^۲ جلسه مقام معظم رهبری با هنرمندان و دست‌اندرکاران رسانه ملی در ۱۲ تیرماه ۱۳۸۹

^۳ بیانات در دیدار جمعی از کارگردانان سینما و تلویزیون، ۱۳۸۵/۳/۲۳

^۴ بیانات رهبر انقلاب در دیدار با جمعی از کارگردانان سینما و تلویزیون ۱۳۸۵/۳/۲۳

^۵ تاریخ ۲۱/۱۱/۱۳۶۶ خطاب به اعضای «جشنواره‌ی تئاتر دهه فجر»

۳- سینما، بهترین، برجسته ترین و ارزنده ترین هنر در ابلاغ پیام

بنابر این سینما اگر سینمای مطلوب باشد، خیلی برایش ارزش قائلیم. از بسیاری از شاخه های دیگر هنر بیشتر ارزش دارد، به خاطر اینکه چگونگی ابلاغ پیامش از بسیاری از شاخه های دیگر هنر بهتر و برجسته تر و ارزنده تر است^۲

۴- سینما، بخش عظیم و برجسته از تغذیه فرهنگی مردم

نمیشود که دولت... اختیار بخش عظیم و برجسته از تغذیه فرهنگی مردمش را به دست کسانی بدهند که آن ایده آلها را قبول ندارند، آن مردم را قبول ندارند و آن انقلاب را قبول ندارند.

۵- سینما دارای اهمیت و شأن والای هنری و قدرت تأثیرگذاری فراوان

ما همه در اهمیت سینما اتفاق نظر داریم؛ این مورد قبول همه است، اهمیت به معنای شأن والای هنری و قدرت تأثیرگذاری آن، و مسئولیتی که از این ناحیه متوجه کسانی می شود که در سلسله مراتب سینما قرار دارند.^۳

پیام و محتوای فیلم در سینما

۱- پیام و محتوای خوب، اصل، مقصد و هدف سینما

آنچه در فیلم و سینما برای ما اصل است، پیام است.... محتوی برای ما یک هدف و مقصد است.^۴

۲- اثر مثبت پیام خوب بر جذابیت و تکنیک سینما

گاهی می شود که خود پیام جاذبه می بخشد یعنی حتی محتوی گاهی تکنیک را تحت تأثیر قرار می دهد، یعنی یک محتوای خیلی خوب، ضعف تکنیک فیلم را هم گاهی اوقات می پوشاند و بیننده حرفی را که دوست می دارد و چیزی را که برایش دلنشین است می گیرد و آنقدر برایش جالب و جاذب است که حتی ضعف تکنیک را هم متوجه نیست.^۵

۳- محتوای آگاهی بخش و نه صرفاً سرگرمی

واژه ی سرگرمی را خیلی واژه ی خوبی نمی دانیم و بکار هم نمی بریم و دلمان می خواهد هیچ چیزی به آن معنی سرگرم کننده نباشد بلکه آگاه کننده و هشیار کننده باشد، اگر چه مجذوب کننده هم باشد. و هیچ منافاتی ندارد که هم آگاهی بخش باشد هم مجذوب کننده. بنابر این کلمه ی سرگرمی را بکار نمی بریم.... سینمای سرگرم کننده که معنایش این خواهد بود: پوچ! هیچ چیز ندارد، جز اینکه یک ساعتی انسان را مشغول بخود کند و وقت انسان را بکشد. فقط این فایده

^۱ دیدار جمعی از هنرمندان و دست‌اندرکاران امور فرهنگی و هنری با رهبر انقلاب ۱۳۷۲/۱۱/۳

^۲ همان

^۳ بیانات رهبر انقلاب در دیدار با جمعی از کارگردانان سینما و تلویزیون ۱۳۸۵/۳/۲۳

^۴ مصاحبه با معاونت سینمایی وزارت ارشاد اسلامی، مجله «صحیفه»، یکم اردیبهشت ماه ۱۳۶۴

^۵ همان

را دارد! ... سینمایی که بیکاری و لغو را عملاً به انسان می آموزد، این در خدمت کدام ارزش اسلامی می تواند باشد؟ ... مگر اینکه بگوئیم جنبه ی سرگرمی قوی دارد، اما محتوا و پیام اسلامی هم دارد. طبعاً من این را هم می پسندم و قبول دارم، اگر طبعاً چنین وضعی وجود داشت.^۱

(شما باید نگاه کنید ببینید ارزشهای اسلام و انقلاب چیست؛ این ارزشها را به دست بیاورید؛ شوخی و خنده مان هم باید در این جهت باشد؛ سرگرمی و تفریح مان هم بایستی در این جهت باشد)^۲

۴- ترجیح محتوای خوب بر تکنیک در سینما

فیلم ایرانی که محتوای خوب و مطلوبی دارد و لو تکنیک ضعیفی هم دارد ما این را رد نکنیم.^۳

۵- محتوا و پیام خوب اصل و مکمل هنر تمام سینما

ما وقتی که اصل را و ستون فقرات یک فیلم را محتوای فیلم می دانیم و پیامی که او می خواهد بدهد، بر روی آن دقت و تاکید کنیم، طبیعی است که جاذبه ی فیلم، یعنی همان چیزی که جنبه ی سرگرم کننده به فیلم می دهد و آنرا دلنشین می کند، این را هم ما نمی توانیم ندیده بگیریم بلکه هر دو به هم آمیخته و تکمیل کننده یک هنر تمام است.

۶- پیام انقلاب، محتوای مطلوب فیلم های سینما

امروز مساله ی ما این است که ما در سینما می خواهیم محتوای فیلم، پیام انقلاب را داشته باشد.^۴

۷- تقویت مفاهیم مذهبی و ارزشهای دینی و ملی در سینما

بنده به عنوان یک روحانی، حقیقتاً از شما مجموعه کارگردان ها انتظار دارم، شما باید ارزشهای دینی و ملی را تقویت کنید. وقتی ارزش ملی می گوییم، نباید فوراً ذهن به سمت چهارشنبه سوری برود، ارزش ملی یعنی احساس استقلال یک ملت، استقلال فرهنگی، در مقابل این القای دویست ساله فرهنگی غرب، یک ملتی بیاید به فرهنگ خودش تکیه بکند، این خیلی ارزش دارد، این را تقویت کنید.^۵

حقایق معنوی با هیچ یک از مفاهیم مادی قابل مقایسه نیست، ارزشهای اسلامی برترین حقایقی است که می تواند انسان را مجذوب و در مقابل خود خاضع کند و بر این اساس از سینماگران و کارگردانان فیلم، انتظار می رود با کار خود، مفاهیم مذهبی و ارزشهای دینی را بگونه ای به تصویر بکشند که در نظر بیننده، جذاب تر و دلنشین تر جلوه کند.^۶

^۱ همان

^۲ بیانات در دیدار با اعضای «گروه اجتماعی» صدام جمهوری اسلامی ایران ۷۰/۱۱/۲۹
^۳ مصاحبه با معاونت سینمایی وزارت ارشاد اسلامی، مجله «صحیفه»، یکم اردیبهشت ماه ۱۳۶۴

^۴ همان

^۵ بیانات در دیدار جمعی از کارگردانان سینما و تلویزیون ۳/۲۳/۱۳۸۵
^۶ دیدار جمعی از هنرمندان و دست اندرکاران امور فرهنگی و هنری با رهبر انقلاب ۱۳۷۲/۱۱/۳

شما باید حقایق اسلامی و اخلاقی و همچنین ارزش‌های اسلامی را که برترین ارزش‌هاست و هر انسان دارای عقل و انصاف هم آنها را می‌پسندد، در نمایش‌ها و فیلم‌هایتان تبیین کنید. نگویید فیلم سینمایی چنین موضوعاتی را بر نمی‌تابد. همه فیلم‌های خوب دنیا پیام دارند....

۸- اسلامی بودن متن محتوی (تبلیغ ارزشهای اسلامی) و حاشیه محتوی (رفتارهای اسلامی بازیگران و نمادهای اسلامی فیلم) در سینما

همه‌ی موضوعات می‌تواند اسلامی و غیر اسلامی باشد، حتی فیلم محمد (ص) (یعنی شرح زندگی پیغمبر می‌تواند جوری ساخته شود که ضد اسلامی باشد) پس نام فیلم محمد (ص) و نقش اول داشتن محمد (ص) در یک فیلم هرگز به معنای اسلامی بودن آن نیست، ما در مورد اسلامی بودن یک فیلم دو چیز را می‌خواهیم، یکی اینکه ارزشهایی که آن فیلم تلقین می‌کند ارزشهای اسلامی باشد، تعلیم دادن نماز جزو ارزشهای اسلامی است، تعلیم دادن راستی و درستکاری و شجاعت و مقاومت هم از جمله ارزشهای اسلامی است. پس هر چیزی که این ارزشها را آموزش دهد یک محتوای اسلامی را در حقیقت آموزش داده است. این یک جهت، جهت دوم این که فیلم با نمودارها و نمادهای غیر اسلامی همراه نباشد. گاهی می‌شود که فیلمی نماز خواندن را نشان می‌دهد ولی بازیگران فیلم با رفتارشان و با وضع نامناسب نگاهشان یک ضد ارزش اسلامی را در حقیقت متجلی می‌کنند. یعنی این نکته هم بقدر نکته‌ی اول اهمیت دارد. یعنی متن فیلم، متن محتوی و حاشیه محتوی هر دو باید اسلامی باشد.^۱

۹- هزاران موضوع جالب و زیبا و حوادث و شگفتیهای جامعه انقلابی، محتوای زبان گویا و مؤثر سینما

هزاران زبان لازم است تا انسان بتواند این هزاران پیام را، این هزاران حقیقت ناگفته را، این هزاران زیبایی ناشناخته را برای مردم بیان کند... حوادث و واقعیات و زیبایی‌ها و ظرافت‌های موجود در زندگی بشر نامحدود است... اما به هر حال وقتی که در یک جامعه‌ای به خصوص مثل جامعه‌ی انقلابی ما که این همه حادثه‌ی نو دارد، این همه مسأله‌ی نو دارد، این همه شگفتی‌های استثنایی در آن مشاهده می‌شود، که نظیر برخی از اینها را ما در کتاب‌ها و در آثار خوانده‌ایم: این شهامت‌ها، این ایثارها، این هوشمندی‌ها، این فداکاری‌ها، این دشمنی‌ها، این دفاع‌های مقدس، این دشواریهایی که در کار انتقال یک جامعه از وضع قبلی به وضع ایده‌آل وجود دارد، همه‌ی انقلاب‌ها با این مشکل‌ها مواجه‌اند، تمام این‌ها باید تبیین شود، تمام این‌ها باید تشریح شود... اگر دست هنر که در واقع تابلوی زندگی را رسم می‌کند، بخشی را انتخاب و آن را درشت و زیبا می‌کند، ترسیم می‌کند و به نمایش درمی‌آورد، اگر وجود آن در جوامع معمولی لازم است، در یک جامعه انقلابی مثل جامعه‌ی ما به دلایل فراوان لازم‌تر و ضرورتش بیشتر است. از جمله، همین حوادث شگفت‌آوری که در جامعه‌ی ما هست، مگر می‌توان ترسیم کرد؟ یک خانواده شهید داده را ملاحظه کنید، یک انسان جانباز را در نظر بگیرید، رزمنده‌ای را که خانواده‌ای به جبهه‌ی جنگ می‌فرستد مورد مطالعه قرار بدهید، یک شب در جبهه را ترسیم کنید و در ذهنتان منعکس بکنید. هیجان عظیم مردم در دفاع از انقلاب و میهن را با هزاران نمونه و جلوه و اجزای پراکنده آن به نظر بیاورید. دفاعی را که این ملت و این کشور از خود می‌کند، خصومتی را که دشمنان با این ملت می‌کنند و کینه‌ای را که

^۱ مصاحبه با معاونت سینمایی وزارت ارشاد اسلامی، مجله «صحیفه»، یکم اردیبهشت ماه ۱۳۶۴

دشمنان به این ملت می ورزند انتقال انسانها از مراحل بی اعتقادی، بی ایمانی، کم ایمانی یا چسبیدن به زندگی مادی و شخصی، و انتقال به دنیای ملکوتی، فدا شدن در جمع را در نظر بگیرید. اینها واقعاً هزاران موضوع زنده، مهم، جالب و زیباست که جز دست هنر هیچ چیز نمی تواند آن را ترسیم کند و جز زبان هنر هیچ چیز نمی تواند آن را بیان کند. اینها را باید با انواع و اقسام هنرها و از جمله هنر نمایش که یکی از گویاترین و موثرترین زبانهاست، تبیین کنیم.^۱

۱۰ - پرداختن به ابعاد وجودی، نیروها، معلومات و دیگر عناصر مرتبط با تربیت انسان در سینما

(این طور نیست که اگر ما می خواهیم مردم، مسلمان تربیت بشوند، راهش این است که در تلویزیون دائماً برایشان قرآن بخوانیم، یا تفسیر قرآن بگوییم، یا احکام توضیح المسائل را بیان کنیم؛ نخیر، این کار راههایی دارد. انسان مسلمان فقط آن نیست که احکام اسلامی را بلد است؛ انسان مسلمان ابعادی دارد؛ بینش او، روشن بینی او، نیروی باطنی او، نیروی روحی او، نیروی جسمی او، معلومات وسیع او، احساس برتری او در میدانهای زندگی، همه ی اینها عناصر دخیل در ساخت انسان مسلمانند. شما صد راه برای این مطالب در نظر بگیرید؛ هر کدام از راهها را به حساب خود بپیمایید، تا به این هدف برسید. عمده آن است که این هدف فراموش نشود، از آن تخلف نشود و عکس آن عمل نگردد؛ هدف ما این است.^۲)

۱۱ - به تصویر کشیدن مناظر به یادماندنی انقلاب

افراد بالاستعداد و جوانان انقلابی را بشناسید و از آنها جدی بخواهید که بیایند مناظر به یادماندنی انقلاب را در فیلمنامه های بسیار هنرمندانه و انسانی و حاکی از اوج درک و فهم نویسنده - که انسان گاهی در بعضی از فیلمنامه های خارجی، این معنا را مشاهده می کند - تصویر کنند؛ بعد آنها را به سلک نمایش بکشید و نشان بدهید.^۳

۱۲ - روایت دفاع مقدس و هزاران هزار ماجرای پدید آمدن آن

من غالب آثار هنری جنگ را یا دیدم یا شنیدم؛ ... قطعاً آثار بالارزشی در بین اینها وجود دارد؛ لیکن همه اینها در مقابل آن گنجینه عظیمی که در این دفاع هشت ساله به وسیله ملت ایران به وجود آمد، چیز کمی است، ما در این ماجرای هشت ساله، یک پیروزی مطلق به دست آوردیم... این پیروزی را با همین ابعاد، با همه خصوصیتی که در آن وجود دارد، با همه آن هزاران هزار ماجرابی که آن را به وجود آورده است، ما باید روایت کنیم. این کار هنرمندان عزیز ماست؛ کار نویسندگان است؛ کار سینماگران است؛ کار شاعران است؛ کار نقّاشان است؛ کار اصحاب فرهنگ و هنر است.^۴

یک نکته ای که در باب روایت دفاع مقدس و کار هنری برای آن مدت، باید مورد توجه باشد، این است که این میدان یک میدان بسیار وسیعی است و واقعاً هنوز بسیاری از بخشهای آن کشف نشده است... منعکس نشده. نباید تصور کرد که مضامین دفاع مقدس، مضامین تکراری است. خیلی از مفاهیم و مضامین در مجموعه ی این تلاش هشت ساله وجود داشته که هنوز درباره ی آنها کار نشده، فکر نشده. یک فهرست طولانی پیش من هست که یک وقتی اینجا با دوستان سینماگر صحبت میکردیم، مواردی اش را ذکر کردم. در این بخشها فکر کردن و جستجو کردن، هنرمند را میرساند به مضامین بکر و

^۱ تاریخ ۲۱/۱۱/۱۳۶۶ خطاب به اعضای «جشنواره ی تئاتر دهه فجر»

^۲ بیانات رهبر انقلاب در دیدار با مدیران شبکه ی دوم سیما ۱۳۷۷/۱۱/۷

^۳ همان

^۴ همان

گویائی که میتواند اثر هنری تولید کند. بالاخره آنچه که در جمع‌بندی دفاع مقدس، انسان میتواند بگوید، این است که این هشت سال، مظهری از برترین صفاتی است که یک جامعه میتواند به آنها بیابد و از جوانان خودش انتظار داشته باشد. یعنی دفاع مقدس مظهر حماسه است، مظهر معنویت و دینداری است، مظهر آرمان‌خواهی است، مظهر ایثار و از خودگذشتگی است، مظهر ایستادگی و پایداری و مقاومت است، مظهر تدبیر و حکمت است.^۱

شما به عنوان یک هنرمند، دنبال زیباییها و ظرافتهای عالم وجود می‌گردید تا اینها را بشناسید، بیرون بکشید، برجسته کنید و نشان بدهید؛ کار هنرمند این است؛ یعنی ظرافتها، زیباییها، ریزه‌کاریها، دقایق و حقایق غیر قابل دید با چشم غیرمسلح به هنر را با سلاح هنر و نگاه هنرمندانه، بیرون می‌کشد و نشان می‌دهد.... شما به عنوان کسی که دنبال زیباییها می‌گردید، چطور می‌توانید زیباییهای دفاع هشت ساله‌ی یک ملت دست خالی را از میهن خودش، از کشور خودش، از ملت خودش و از نظام خودش، در آن میدان دشوار نادیده بگیرید.... این زیباییهایی که آدم در زندگی یک چنین آدمی [شهید برونسی] یا شهید همت و شهید خرازی می‌تواند پیدا کند و یا اینهایی که حالا هستند، نظیرش را شما کجا می‌توانید پیدا کنید؟ کجا می‌شود پیدا کرد؟... سینمای معناگرا؛ خوب کدام معنا شیواتر و عمیق‌تر از احساس فداکاری و ایثار و گذشت یک جوان هجده، نوزده ساله، که از خانواده‌ی مرفهی بلند می‌شود می‌آید اهواز... خانواده‌ی مرفه، زندگی راحت، پدر و مادر مهربان، نه دچار عقده است و نه دچار کمبود است، می‌آید در میدان جنگ، آن‌چنان فداکارانه حرکت می‌کند که انسان مبهوت می‌ماند. ... خوب، اینها زیبایی است، اینها را توصیف کنید، اینها را استخراج کنید.... می‌گویند، من نمی‌دانم راجع به جنگ چه بگویم. خیلی حرف دارید برای گفتن؛ شما سینماگران جنگ، پشت صحنه‌ی جنگ را چقدر تصویر کردید؟ چه شد که این جنگ شروع شد؟ کدام فیلم سیاسی بین‌المللی پلیسی، می‌تواند شیرین‌تر از این در بیاید که شما تصویر کنید - اسناد هم الان وجود دارد - چطور شد که صدام حسین به خودش جرئت داد و این گستاخی را کرد که به قصد تسلط بر ایران، به ایران حمله کند؟.... چه شد که این را وادار کردند که این حمله را انجام بدهد و او حمله کرد؟ و چگونه به او کمک کردند؟ و کدام کارخانجات به او سلاح شیمیایی فروختند؟ آنهایی که آن سنگرهای هشت‌ضلعی و پنج‌ضلعی را درست کردند، چه کسانی بودند؟ کدام کشورها آن هواپیماها را به او دادند؟ آن مأمورین عالی‌رتبه‌ی سیاسی، امنیتی و نظامی‌ای که از کشورهای مختلف - از جمله آمریکا - به بغداد آمدند و با او و مردان او ملاقات کردند، چه کسانی بودند؟ شما به اینها نپرداختید. اصلاً شخصیت صدام کیست؟ اینها برای قصه‌نویسی جا دارد.... ما در زمینه‌ی جنگ هنوز خیلی کارهای نکرده داریم.^۲

۱۳ - برجسته کردن چهره‌های اسلامی معاصر کارآمد در عرصه علم، هنر، ادبیات و مسائل

اجتماعی

(در مقوله‌ی ادب و هنر، یکی از کارهایی که امروز تلویزیون متعهد است، برجسته کردن چهره‌های اسلامی معاصر کارآمد است؛ آدمهای باشعور، دارای استعدادها و لیاقتهای بالا، هوشمند در ادبیات و در هنر و در علم و در مسائل اجتماعی داریم؛

^۱بیانات رهبر انقلاب در دیدار با فعالان عرصه هنر دفاع مقدس ۱۳۸۸/۶/۲۲

^۲بیانات رهبر انقلاب در دیدار با جمعی از کارگردانان سینما و تلویزیون ۱۳۸۵/۳/۲۳

اینها را مطرح کنید. تلویزیون یکی از کارهایش باید این باشد که اینها را مطرح کند... از این قبیل کارهای خوب، می‌شود انجام بدهید؛ مثلاً کار روی شعرای معاصر، ادبای حاضر، ادبای متوفی و...^۱

۱۴ - نشان دادن گوهر نماز و چهره نمازگزار

وزارت ارشاد و سازمان تبلیغات و صداوسیما از هنر بویژه هنر سینما برای نشان دادن گوهر نماز و چهره‌ی نمازگزار بهره بگیرند.^۲

۱۵ - زنده کردن ایمان و اخلاق فردی و رفتارهای اجتماعی

اجر فقط این نیست که شما فیلم نماز و روزه درست کنید؛ نه، آن چیزی که اخلاق جوانها، رفتارهای اجتماعی، انضباط اجتماعی، جدیت در کار، ایمان قوی و احساس مسئولیت را در نسلهای جوان زنده می‌کند، این پیش خدا اجر دارد.^۳

۱۶ - مضمون سینما در جهت اصلاح و پیشرفت کشور و جامعه

مضمون سینما باید در جهت اصلاح کشور و جامعه باشد؛ ... وقتی نیت، نیت اصلاح و پیشرفت بود، این نیت خودش را در اثر نشان خواهد داد.^۴

جذابیت سینما

۱ - اهمیت جذابیت در سینما

البته مساله جاذبه در فیلم یک چیز اصلی است و نمی‌توان جاذبه را در فیلم ندیده گرفت... جاذبه در فیلم یک عنصر اصلی است، یعنی اگر فرض کنیم که یک فیلمی برترین پیام‌ها را داشته باشد اما جاذبه لازم را نداشته باشد، گوئی که هیچ کار انجام نشده است. مثل اینکه انسان در یک اطاق درسته بنشیند و بهترین مطلب را بیان کند.^۵

۲ - اثر مثبت محتوای خوب بر جذابیت سینما

گاهی می‌شود که خود پیام جاذبه می‌بخشد یعنی حتی محتوی گاهی تکنیک را تحت تاثیر قرار می‌دهد، یعنی یک محتوای خیلی خوب، ضعف تکنیک فیلم را هم گاهی اوقات می‌پوشاند و بیننده حرفی را که دوست می‌دارد و چیزی را که برایش دلنشین است می‌گیرد و آنقدر برایش جالب و جاذب است که حتی ضعف تکنیک را هم متوجه نیست^۶

^۱بیانات رهبر انقلاب در دیدار با مدیران شبکه‌ی دوم سیما ۱۳۷۷/۱۱/۷

^۲پیام رهبر انقلاب به سومین سمینار نماز ۱۳۷۲/۶/۱۶

^۳بیانات رهبر انقلاب در دیدار با جمعی از کارگردانان سینما و تلویزیون ۱۳۸۵/۳/۲۳

^۴همان

^۵مصاحبه با معاونت سینمایی وزارت ارشاد اسلامی، مجله «صحیفه» ، یکم اردیبهشت ماه

۱۳۶۴

^۶همان

عوامل ساخت فیلم در سینما

الف) فیلم نامه نویسان و کارگردانان

۱- اثرگذاری برتر فیلمنامه نویسان و کارگردانان در سینما

در مورد کارگردانها و سناریستها ، به اعتقاد من بخش اعظم این هنر دست اینهاست.^۱

۲- استفاده از کارگردانان و فیلمنامه نویسان انقلابی در سینما

...اینها متأسفانه عناصر قدیمی شان کمتر برای انقلاب دل سوزانده اند ، و حتی کمتر شده که بی تفاوت باشند بلکه بیشتر ضربه زده اند . اعتقاد من این است که ما در بین این عناصر آن کسانی را که آماده هستند که برای انقلاب به معنای واقعی کلمه خدمت کنند از وجودشان استفاده بکنیم.^۲

۳- لزوم ممنوعیت فعالیت کارگردانان غیرمتعهد نسبت به انقلاب و حزب الله در سینما

ما نمی توانیم انقلاب ، مردم ، احساسات مردم و خیل عظیم حزب الله را که مصمم و جدی است تا از انقلاب خود دفاع کند ، ندیده بگیریم تا حفظ حرمت کارگردانی را - که تا دیروز هر کاری می خواسته اند انجام می داده و هر سازی که می زدند واقعا می رقصیده است - کرده باشیم . چنین چیزی اصلا معنا ندارد ،... این کارگردانی که مردم را و احساساتشان را و ارزشهایشان را ندیده می گیرد و حاضر نیست مایه بگذارد ، اگر هم اثری می سازد چیز دو پهلویی نه چندان خوب و نه چندان بد است... این شخص اصلا نسازد بهتر است^۳

۴- ضرورت تکیه بر هنرمند جوان مؤمن در سینما

اگر میخواهید هنر این کشور رشد و اعتلا پیدا کند، به هنرمند جوان مؤمن تکیه کنید، او می تواند از اسلام و از انقلاب و از این کشور دفاع کند.^۴

در محیطهای فرهنگی، به نیروهای مؤمن تکیه شود. اینها سدی در مقابل تهاجم فرهنگی هستند.^۵

تا شما نسل جوان نو، با اعتقادات صحیح، با دید صحیح، با مذاق دینی، به طور کامل وارد میدان این کارها نشوید، هنر نمایش چه سینما، چه تئاتر، آن اعتلای لازم را در کشور پیدا نخواهد کرد.^۶

^۱ همان

^۲ همان

^۳ همان

^۴ بیانات در دیدار وزیر، معاونین و روسای مناطق آموزش و پرورش ۱۳۷۹

^۵ بیانات در دیدار جمعی از صاحب نظران، مسئولان و کارکنان دستگاههای فرهنگی، ۷۱/۵/۲۱

^۶ بیانات در جلسه پرسش و پاسخ با مدیران مسئول و سردبیران نشریات دانشجویی ۱۳۷۷

۵- ضرورت ایمان و اعتقاد سازندگان فیلم به محتوای ارزشی فیلم در سینما

...کسی که می‌خواهد چنین برنامه‌هایی بسازد، باید آن نجابت و معصومیت و استحکام و اطمینان به سخن را داشته باشد. گاهی حرفی را کسی می‌زند و حرف بزرگی است؛ اما پیداست که خودش اعتقادی به این حرف ندارد.^۱

ب) بازیگران

۱- اثرگذاری منفی بازیگران غیرصالح در نقشهای ارزشی

بعضی‌ها هستند که ... در سابقه‌ی خودشان غرقه در نموده‌های زشتند. اینها بی‌گمان وقتی حضور پیدا کردند در فیلم، پیامی را که بخواهد از زبانشان خارج شود هر چند بهترین پیام باشد، ضعیف می‌کنند... می‌بینم حضور فلان هنرپیشه زن یا مرد که هر چه از او در ذهن مردم هست، چیزهای بدی است... که از یادآوری آن یک جوان مؤمن یا یک آدمی که دارد در فضای انقلاب تنفس می‌کند، هر چقدر هم که حزب‌اللهی نباشد، هیچگونه احساس احترامی به او دست نمی‌دهد بلکه احساس انزجار دست می‌دهد، حالا این آدم چنانچه آمد قرآن را هم باز کرد و یک آیه قرآن هم معنی کرد، شکی نیست که مفهوم آن آیه قرآن و پیام آن را ضعیف خواهد کرد، یعنی مردم درست باورش‌شان نمی‌آید.^۲

۲- استفاده از بازیگران صالح در سینما

در میان بازیگرها هستند کسانی که سوابق دسته‌ی اول [دارای وجه منفی در اذهان] را هم خیلی ندارند، از لحاظ کار هنری و بازی در فیلم هم اگر بهتر از آنها نباشد، حداقل کمتر نیستند. از اینها باید بیشتر استفاده شود و میدان برای حضور و ظهور جلوه‌های هنرمندی برای آنها باز شود... این عوامل و معیارها را در نظر بگیریم: عدم تضعیف پیام‌های خوب با دهانها و زبانهای که از نظر مردم آلوده است.^۳

۳- استفاده از چهره‌های جدید و فرصت دادن به جوانان انقلابی در سینما

بیشتر از چهره‌های جدید استفاده شود. یعنی شما جوانهایی را که استعداد دارند و می‌توانند یک هنرپیشه خوب باشند، تشویق کنید و بیاورید در صحنه‌های هنری، و از اینها استفاده کنید زیرا که اگر ما صرفاً رو آوردیم به قدیمی‌ها و صحنه‌ها را با آنها پر کردیم، این جوان انقلابی امروز اصلاً یک چنین فرصتی را برای خودش مشاهده نمی‌کند یا شاید ابا کند از این که در یک صحنه‌ای وارد شود با فلان کسی که به او اعتقادی ندارد به خاطر آن سوابق و با او همبازی و همدریف شود... این عوامل و معیارها را در نظر بگیریم... دوم، میدان دادن به کسانی که این آلودگی را ندارند و از لحاظ هنر هم سطح بالاتری دارند، هر چند که خیلی عوام پسند نباشند. سوم و مهمتر از همه، میدان دادن به عناصر جوان و جدید و انقلابی و کسانی که فکر می‌کنند تحول انقلاب قدرت این را پیدا کرده است که حتی سینما را هم متحول کند و در صحنه

^۱ مصاحبه توسط تهیه‌کنندگان مجموعه‌ی «روایت فتح» ۷۲/۶/۱۱

^۲ مصاحبه با معاونت سینمایی وزارت ارشاد اسلامی، مجله «صحیفه»، یکم اردیبهشت ماه ۱۳۶۴

^۳ همان

های فیلم هم یک نوع تحول بوجود آورد و شخصیت ها را عوض کند ، اینها میدان پیدا کنند و بیایند تا ما آینده ی بهتری داشته باشیم.^۱

۴- میدان دادن به عناصر جوان و انقلابی ضامن آینده بهتر سینما

میدان دادن به عناصر جوان و جدید و انقلابی و کسانی که فکر می کنند تحول انقلاب قدرت این را پیدا کرده است که حتی سینما را هم متحول کند و در صحنه های فیلم هم یک نوع تحول بوجود آورد و شخصیت ها را عوض کند ، اینها میدان پیدا کنند و بیایند تا ما آینده ی بهتری داشته باشیم.^۲

۵- میزان اهمیت رأی و پسند عوام بر انتخاب بازیگران در سینما

....میدان دادن به کسانی که این آلودگی را ندارند و از لحاظ هنر هم سطح بالاتری دارند ، هر چند که خیلی عوام پسند نباشند.^۳

ج) عوامل فنی

۱- نقش بهتر عوامل فنی در سینما

حقیقت این است که کسانی که جنبه های فنی و تکنیکی سینما را عهده دار می شوند ، مثل فیلمبردارها و گریم کننده ها و متصدیان نور و این چیزها ، اینها در شرایط کنونی در صورتی که بخواهند برای مردم خدمت کنند و در خدمت مردم قرار بگیرند ، از آنچه که امروز می کنند ، بهتر هم می توانند کار کنند... همه را روی جنبه های محتوایی و متصدیان وجه فرهنگی نبریم ، بلکه متصدیان وجه فنی و تکنیکی هم می توانند مفیدتر باشند.^۴

دولت و سینما

۱- ضرورت نظارت دولت بر سینما

در کار سینما دولت نمی تواند بر کنار از مسؤولیتهای تعیین کننده باشد... نظارت یک چیزی است که شامل هدایت و کنترل و احیانا جلوگیری از چیزهای بد می شود، بله، باید نظارت کرد... حتی اگر بخش خصوصی هم یک روز سینماها را اداره کند ، مساله سینما و فیلم و تولید فیلم در کشور می بایستی با نظارت دولت جمهوری اسلامی باشد.^۵

^۱ همان

^۲ همان

^۳ همان

^۴ همان

^۵ همان

نظارت کیفی را فقط به ملاحظات فقهی و شرعی محدود نکنید؛ مثلاً مراقبت کنیم دو هنرپیشه پسر و دختر در خلال بازی دستشان به هم نخورد؛ یا وقتی روی صندلی می‌نشینند، فاصله‌ای بینشان باشد؛ اینها حتماً لازم است؛ اما فقط اینها نیست؛ باید بر محتوا هم نظارت کیفی باشد. فیلمی که به تهیه کننده داده‌اید تا برای شما بسازد و بیاورد، نظارت کنید چقدر از محتوا برخوردار است... به خصوص در حین تولید، نظارت و سرکشی کنید تا پول زیاد و بیهوده‌ای مصرف نشود و بعد مجبور باشید اشکالاتش را برطرف کنید.

۲- ضرورت نقش فعال دولت در مسئله سینما

... نظارت کافی نیست. اعتقاد من این است که دولت باید در مسائل مربوط به سینما حضور و دخالت فعال داشته باشد. این به معنای چند چیز است [حمایت و تشویق حقیقی هنرمند انقلابی، ممانعت از فیلمها و سینمای ضد انقلاب و نظام]^۱

۳- ضرورت پرورش، حمایت و تشویق هنرمندان انقلابی و متعهد توسط دولت برای سینما

دولت باید در مسائل مربوط به سینما حضور و دخالت فعال داشته باشد. این به معنای چند چیز است، هم به معنای تشویق حقیقی هنرمند انقلابی است، یعنی کمک کند. امکانات در اختیارش بگذارد، معروفش کند. برای استفاده او از همین فستیوالها تشکیل بدهد، برای آموزش او از هر امکان مفیدی استفاده کند. برای رشدش صحنه را از عناصری که مانع رشد او می‌شوند خالی کند.^۲

باید هنرمند به عنوان رساترین زبان برای انتقال ایده‌های شریف مورد توجه باشد و تشویق هنرمندان متعهد جامعه و نیز پرورش هنرمند یک اقدام اساسی تلقی گردد.^۳

۴- ضرورت ممانعت دولت از فیلم و سینمای غیر انقلابی

در مورد بخش مضر قضیه در مقابل آن کسانی که از فیلم و سینما ابزاری علیه جمهوری اسلامی می‌توانند بسازند هوشمندانه برخورد کند و مانع شود و نگذارد، این نمیشود که ما سینمای فارسی را بدهیم دست کسانی که با انقلاب آشتی نیستند، یعنی ایمان عمومی مردم که برایش حاضرند جانشان را فدا کنند و انقلابی که بر اساس متری ترین هدفها در دنیای امروز شکل گرفته، اختیار بخش عظیم و برجسته از تغذیه فرهنگی مردمش را به دست کسانی بدهند که آن ایده آلهها را قبول ندارند، آن مردم را قبول ندارند و آن انقلاب را قبول ندارند. بنابر این دولت بایستی در این زمینه حضور داشته باشد^۴.

^۱ همان

^۲ همان

^۳ پیام به مناسبت «آغاز چهارمین سال فعالیت حزب» ۲۹/۱۱/۱۳۶۰

^۴ مصاحبه با معاونت سینمایی وزارت ارشاد اسلامی، مجله «صحیفه»، یکم اردیبهشت ماه ۱۳۶۴

۵- حمایت مالی از فیلمهای ارزشی در سینما

کسانی هم که در رشته های هنری سرمایه گذاری می کنند، غالباً وقتی به چیزهایی پایبند هستند، نمی توانند بازده مالی داشته باشند. یقیناً باید به اینها کمک شود؛ اگر کمک نشد، به سمت هر چیزی که بتواند پول را به سمت آنها بیاورد و آنها را تأمین کند - به قول اصحاب سینما، «گیشه گرایی» - می روند، که طبعاً این هم در همه وقت چیز خوبی نیست. گرایش به مسائل جنسی و شهوانی و امثال اینها در سینما، یک مقدار عاملش همین است. می خواهند فیلم جاذبه پیدا کند، لذا یک مشت افراد بخصوصی را جمع می کنند. متأسفانه این عیب بزرگی است که در بسیاری از فیلمهای ما دیده می شود.^۱

دستگاههای فرهنگی و سینما

۱- انعکاس ارزشهای اسلامی توسط حوزه علمیه و دستگاههای فرهنگی به اهالی سینما

آیا در زمینه ی انعکاس آن معارف ارزشی اسلامی - که من معتقدم در سینمای ما نشان زیادی از آنها وجود ندارد - به آن سازنده ی فیلم، به آن کارگردان و حتی به آن بازیگر، کاری انجام گرفته و منعکس نشده است؟! ... ما اگر احساس می کنیم که به وسیله ی یک کارگردان یک معرفت عمیق صحیحی در یک فیلم منعکس نمی شود، باید ببینیم این معرفت عمیق، چگونه می توانست به دل این کارگردان القاء شود تا او بتواند معرفت درونی خودش را منعکس کند... آن سازنده ی فیلم و عنصر کارگردان، بالخصوص در این میان، یک معرفت درونی را منعکس می کند. چگونه می شد این معرفت درونی، آن چنانی که من بیننده می پسندم، به این کارگردان منعکس بشود و چرا نشده؟ این جای سؤال دارد... من به خودم نگاه می کنم، به حوزه ی علمیه مان نگاه می کنم و به دستگاههای مدیریت فرهنگی مان نگاه می کنم، می بینم نه، ما در این زمینه کم کاری داشته ایم. ... من یک مقدار وزارت ارشاد را، یک مقدار سازمان تبلیغات را، یک مقدار حوزه ی علمیه را، یک مقدار آن کسانی که صاحبان اندیشه ی دینی هستند، همین اندیشه های عرفانی، حکمت متعالیه و ... اینها را مخاطب قرار می دهم و می گویم شما برای برخورداری کشور از این هنر فاخر چه کرده اید؟ «شما» چه کرده اید؟^۲

۲- تشویق سازندگان فیلمهای خوب و میدان دادن به جوانان و تقویت آنان توسط دستگاههای فرهنگی

(خطاب به مسؤولان وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی): هر چه می توانید سازندگان فیلمهای خوب را تشویق کنید و به کسانی که با هنر نمایش، سر و کار دارند، بویژه به جوانان برخوردار از روحیات و استعدادهای بکر و دست نخورده میدان بدهید و نشانه های رشد را در آنان تقویت کنید تا به این ترتیب، راه برای سینمای خوب و مطلوب، باز شود.^۳

^۱بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار اصحاب فرهنگ و هنر ۱۳۸۰/۰۵/۰۱
^۲بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار جمعی از کارگردانان سینما و تلویزیون ۱۳۸۵/۰۳/۲۳

^۳دیدار مسئولین وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با رهبر انقلاب ۱۳۷۸/۲/۲۱

۳- نشر بین المللی فیلمهای انقلابی و اسلامی به زبانهای مختلف توسط وزارت ارشاد

ما واقعا فیلمهای خوب انقلابی و اسلامی زیاد داریم که مایه افتخار ملت ایران است و چنانچه بر گردان خوبی به زبانهای مختلف داشته باشند؛ به هر جایی که صادر شوند، گستره وسیعی را فرامی گیرند. بنابراین مسؤولان ذیربط در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی باید با درک هوشمندانه زبان دوربین، فیلمهای خوب را که هیچ نکته تعارضی نیز در آن وجود نداشته باشد، به زبانهای مختلف بویژه عربی برگردان کنند و آنها را در اختیار کشورهای علاقه‌مند قرار دهند.^۱

۴- جهت دهی ارزشی توسط مسئولین فرهنگی به سینما

از جمله‌ی کارهایی که مسئولین فرهنگی دولت خیلی باید به آن بپردازند و واقعاً یک دقیقه را در آن فروگذار نکنند، این است که به فرهنگ عمومی جامعه و ابزارها و وسائل فرهنگی، جهت ارزشی بدهند. چون تلاش زیادی شده تا جریانهای فرهنگی و عاملهای فرهنگی - هنر و ادبیات و شعر و سینما و بقیه - در جهت غیر ارزشی حرکت کنند و راه بیفتند. شما باید کمک کنید و همه‌ی تلاشتان را بکنید که به تحرکات فرهنگی کشور در جهت ارزشی جهت بدهید.^۲

۵- زمینه سازی برای شکوفایی استعدادهای هنری کشور و ارتقاء کیفی و ارزشی سینما

سینما، تلویزیون، هنرهای نمایشی و دیگر رشته‌های هنر نقش تعیین کننده‌ای در جهان امروز دارند و زمینه سازی برای شکوفایی استعدادهای هنری کشور و ارتقاء کیفی و ارزشی آثار هنری از دیگری وظایف شورای عالی انقلاب فرهنگی است.^۳

سینما و مخاطبان

۱- عادت دادن مخاطبان سینما به مطالبه پیام حقیقی

مستمع و بیننده را هم باید عادت بدهید که در فیلم منتظر سکس و خشونت نباشد. حقیقتاً در فیلم یک هنر حقیقی رادنبال کنند و دنبال یک پیام حقیقی و دلنشین بگردند. اگر این کار انجام گرفت، تحول حقیقی در سینما انجام شده است.^۴

۲- عدم گرایش به جذابیت‌های مادی جهت جذب مخاطبان

...گرایش [فیلمسازان] به مسائل جنسی و شهوانی و امثال اینها در سینما، یک مقدار عاملش همین است. می خواهند فیلم جاذبه پیدا کند، لذا یک مشت افراد بخصوصی را جمع می کنند. متأسفانه این عیب بزرگی است که در بسیاری از فیلمهای ما دیده می شود.^۱

^۱ همان

^۲ بیانات رهبر انقلاب در دیدار با رئیس جمهور و اعضای هیات دولت ۱۳۸۶/۶/۴

^۳ دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی با رهبر انقلاب ۱۳۸۲/۱۰/۲۳

^۴ مصاحبه با معاونت سینمایی وزارت ارشاد اسلامی، مجله «صحیفه»، یکم اردیبهشت ماه ۱۳۶۴

(باید ببینید تأثیر این برنامه در مخاطب چیست. گاهی اوقات افزایش مخاطب به قیمتی است که نمی‌ارزد. آنها جذب می‌شوند، اما به چه جذب شده‌اند؟ به چیزی که یا منفی است و یا خنثی.)

۳- عدم عوام زدگی و اهمیت دادن به پسند مخاطبان عوام

....میدان دادن به کسانی [سازندگان و بازیگران فیلم] که این آلودگی را ندارند و از لحاظ هنر هم سطح بالاتری دارند، هر چند که خیلی عوام پسند نباشند.^۲

(آن مخاطبی که فرضاً باور اسلامی در قلب او نیست و او این را نمی‌خواهد و این نوع عمل ما و تصرف ما و فعالیت ما را دوست نمی‌دارد، ما با او هیچ رودربایستی نداریم؛ نمی‌پسندد، نپسندد؛ خوشحال نمی‌شود، نشود؛ تلویزیون را می‌بندد، در نهایت ببندد. البته باید تلاش بکنیم که تلویزیون را نبندد و گوش کند و ببیند؛ اما اگر فرض کردیم کار به آنجا رسید که یا ما باید هدف خودمان را دنبال نکنیم، تا او تلویزیون را نبندد؛ و یا این که هدف خودمان را دنبال کنیم، که طبیعتاً او تلویزیون را خواهد بست؛ در این‌جا ما دومی را ترجیح می‌دهیم؛ او تلویزیون را ببندد؛ زیرا بسیاری کسانی که تلویزیون را نمی‌بندند و همین را که من می‌گویم، می‌خواهند.)^۳

(ممکن است یک تیپ روشنفکری که مثلاً خوانندگان فلان مجله‌ی هفتگی هستند، خوششان نیاید؛ به‌دُرک، خوششان نیاید! شما اصلاً کاری را بکنید که آنها خوششان نمی‌آید؛ هیچ ملاحظه‌ی این چیزها را نکنید؛ نگوئید ما این شخصیت را باید تجلیل کنیم، شاید آنها جذب بشوند؛ نه، شما ببینید آیا در تجلیل این شخصیت، نقطه‌ی منفی‌یی وجود ندارد؟ نگوئید ما باید با این آقا مصاحبه کنیم، یا سخنرانی این آقا را در فلان سمینار یا در فلان مجموعه پخش کنیم، برای این که آن جناح هم به این کانال علاقه‌مند بشوند؛ نه، شما نگاه کنید ببینید آیا این حرکت شما برای آن هدفگیری اصلی - که گفته شد - ضرری دارد یا ندارد؛ اگر ضرر دارد، اصلاً ملاحظه نکنید که فلان کسان ممکن است با این کار جذب بشوند؛ نه، بگذارید جذب نشوند؛ کاملاً صریح عمل کنید.)^۴

(ما نباید دچار عوام‌زدگی بشویم. ببینید، عشق به عوام - یعنی این توده‌ی مردم - چیزی است؛ و تأثر غلط از عوام، چیز دیگری است. مبدا چون امروز مثلاً مد شده که از چیزی انتقاد بکنند، ما هم برای این که برنامه‌مان مورد علاقه‌ی مردم قرار بگیرد، دنباله‌رو آن چیزی بشویم که حالا مدش کرده‌اند، یا وانمود کرده‌اند که مد شده است؛ این نباید باشد. شما باید آن فکری را که ولو غلط است، هدایت کنید و مردم را به این سمت بکشانید.)^۵

^۱بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار اصحاب فرهنگ و هنر ۱۳۸۰/۰۵/۰۱
^۲مصاحبه با معاونت سینمایی وزارت ارشاد اسلامی، مجله «صحیفه»، یکم اردیبهشت ماه

۱۳۶۴

^۳بیانات در دیدار با مدیران شبکه‌ی دوم سیمای جمهوری اسلامی ایران ۷/۱۱/۷۰
^۴همان

^۵بیانات در دیدار با اعضای «گروه اجتماعی» صدای جمهوری اسلامی ایران ۱۳۷۰/۱۱/۲۹

۴- اهمیت هدایت مخاطبان در کنار اهمیت جذب آنان

[سینما] نقش هدایتگر هم دارد مثل همه ی کسانی که مستمعی دارند و وجودشان برای مستمع است . پس نمی توانند نظر مستمع را ندیده بگیرند . اما فلسفه وجود آنها هدایت مستمع است . بین این دو یک خط مستقیم وجود دارد که می توان با ظرافت آن خط را تعقیب کرد.^۱

جشنواره های فیلم و سینما :

۱- ارزش جشنواره به ارزشهای حاکم بر آن و روش اداره آن

اینطور جشنواره ها [جشنواره فجر] خیلی خوب می تواند باشد . البته بیشتر تابع این است که شما چه ارزشهایی را بر این جشنواره حاکم کنید و چگونه آن را اداره کنید . اما می تواند خیلی خوب باشد.^۲

۲- تشویق هنرمندان مستعد و رشد عناصر جوان، فواید و نتایج خوب یک جشنواره

اگر در این جشنواره ها ما وسیله ای بیابیم برای :

- تشویق هنرمندان مستعد ، یا راهی پیدا کنیم برای
- همکاری و تکمیل اطلاعات یکدیگر به وسیله ی هنرمندان ایرانی ، یا وسیله ای پیدا کنیم برای
- آموختن شگردهای فیلمسازی به عناصر علاقمند و تازه کار و جوان ، یا
- مطرح کردن و معرفی کردن عناصری که می توان به آنها تکیه کرد و آنها را معرفی کرد ،

اگر چنانچه یک چنین آثاری داشته باشد ، این جشنواره طبعاً نتایج خوب خودش را داشته و به نظر من مفید بوده است .^۳

۳- ضرورت هوشمندی در اداره جشنواره نسبت به جریان سازی و چهره سازی ها

در برخورد با اداره این جشنواره ها هم بی شک باید هوشمندانه عمل کرد . یعنی گاهی ممکن است یک نفر را بخواهیم در همین جشنواره چهره کنیم و معروف کنیم که اصلاً (بر طبق معیارهای جمهوری اسلامی) جایز نباشد چهره کردن و معروف کردن یک شخص یا یک جهت گیری یا یک جریان .^۴

^۱ مصاحبه با معاونت سینمایی وزارت ارشاد اسلامی، مجله « صحیفه »، یکم اردیبهشت ماه

۱۳۶۴

^۲ همان

^۳ همان

^۴ همان

آسیب های سینما

۱- معارضه سینما با ارزشهای اسلامی

معارضه با ارزشهای اسلامی و معارضه با فطرت سالم انسانی و معارضه با ارزشهایی که برای مردم و تکامل آنها مفید و لازم است، جزو منفی ترین خصوصیات یک سینماست.^۱

آیا در زمینه انعکاس آن معارف ارزشی اسلامی - که من معتقدم در سینمای ما نشان زیادی از آنها وجود ندارد - به آن سازندهی فیلم، به آن کارگردان و حتی به آن بازیگر، کاری انجام گرفته و منعکس نشده است؟!^۲

۲- تزلزل پایه های فرهنگ و اعتقاد و دین و روحیه انقلابی و ایثار و شهادت در مردم

در مقابل آن فیلمی که پایه های فرهنگ مردم، اعتقاد مردم، دین مردم، روحیه انقلابی و ایثار و شهادت را در مردم متزلزل می کند، که نه یکی، نه دوتا و نه ده تاست، شما چند تا فیلم ساخته اید؟ اینجاست که من احساس خطر می کنم.^۳

۳- زیرسؤال بردن انقلاب، کارآیی نظام و مسئولین

آن کارگردان یا تهیه کننده ای که وقتی دارد فیلمی را می سازد، از پیش دارد فکر می کند که «این نکته را در این فیلم خواهیم گنجاند، تا یکی از پایه های اعتقادی این نظام را هدف قرار بدهیم»، که از اسلام و انقلاب دفاع نمی کند! با زبان خاص فیلم و با همان شکلی که در فیلم امکان دارد، کار خودش را انجام می دهد. یعنی اکتفا نمی کند به اینکه به انقلاب کمک نکند؛ فیلم می سازد برای اینکه به انقلاب حمله کند! از اول که دارد این فیلم را می سازد، یا این داستان را می نویسد، هدفش این است که کارایی نظام اسلامی را زیر سؤال ببرد، و بگوید: «این نظام اسلامی، کارایی ندارد». ... این، در حال خدمت به مصالح این کشور است یا در حال خیانت؟^۴

۴- ترویج تجمل گرایی و اشرافی گری در سینما

زندگی تجملاتی نباید به هیچ وجه ترویج شود؛ بلکه باید تخریب شود و نقطه ی منفی به حساب بیاید. چرا بیخود تجمل گرایی رواج پیدا کند؟ اگر یک نفر دلش می خواهد متجمل باشد، ما چرا باید آن را ترویج کنیم؟ توجه کنید که ما به فقیر باید عزت نفس و حس مناعت بدهیم و به غنی باید کمک به فقیر را بیاموزیم. به هر حال در کل زندگی جامعه، باید از زندگی اشرافی و تجملاتی الگوسازی نکنیم در مقوله ی عدالت اجتماعی فیلمها و سریالهایی ساخته می شود که غالباً خانه های مورد استفاده ی شخصیت های این فیلمها اعیانی و اشرافی است! واقعاً وضع زندگی مردم ما این طوری است؟ آیا یک زوج

^۱ همان

^۲ بیانات رهبر انقلاب در دیدار با جمعی از کارگردانان سینما و تلویزیون ۱۳۸۵/۳/۲۳

^۳ بیانات در دیدار مسئولان و کارگزاران نظام جمهوری اسلامی ایران ۱۳۷۹

^۴ بیانات در دیدار جمعی از صاحب نظران، مسئولان و کارکنان دستگاههای فرهنگی، ۷۱/۵/۲۱

جوان یا یک زن و شوهر در چنین خانه‌هایی زندگی می‌کنند؟!... زندگی را لزوماً نباید اعیانی و اشرافی و متجملانه معرفی کرد.^۱

۵- نمایش برخوردها و روابط غلط بین زن و مرد در سینما

بعضی از ارتباطات عشقی دختر و پسر که توی فیلم‌ها منعکس می‌شود، بد است، بدآموز است... این‌که شما نوع برخورد یک زن و مرد را، یک عشق غلط را - این عشق‌های مثلث و مربع را - توی فیلم بیاورید، این مضر است؛ این را کاریش نمیشود کرد. کاری کنیم که این‌ها توی فیلم‌ها نیاید.^۲

۶- عبور از خط قرمزهای اخلاقی در سینما

واقعاً خط قرمزهایی هست که باید رعایت شود. یک جاهائی عبور از برخی از خطوط قرمز اخلاقی - منظوم خطوط قرمز سیاسی هم خیلی نیست؛ عمدتاً انسان نگران اخلاق و دین و این چیزهاست - در بعضی از فیلم‌ها و سریال‌ها لزومی ندارد.^۳

۷- القای یأس و ناامیدی و تاریک نشان دادن فضای جامعه و بیان خلاف واقعیات در سینما

... اگر فقر را نشان می‌دهید، معنایش این نباشد که در جامعه فقر هست، اما هیچ انگیزه‌ای برای مبارزه‌ی با فقر وجود ندارد. اگر این‌جور شد، طبعاً فیلم یأس‌آور می‌شود؛ فضا را تاریک نشان می‌دهد و برخلاف واقعیت هم هست... شما وقتی زشتی را نشان می‌دهید، اما آن عامل خیری را که بناست بر زشتی غلبه پیدا کند یا با آن مبارزه کند، نشان نمی‌دهید، در جامعه یأس پراکنده می‌شود و نومی‌د به وجود می‌آید؛ فیلم شما را که طرف نگاه می‌کند، می‌گوید: خوب، چه فایده؟ با آن تأثیر عظیمی که فیلم دارد، اثر نمایشی دارد... بالاخره در این داستان، این هنرمندی که این فیلم‌نامه را می‌نویسد یا این کارگردانی که کارگردانی می‌کند، می‌خواهند چه بکنند؟ می‌خواهند خروجی و محصول این مبارزه چه باشد؟ این خیلی مهم است. اگر محصول این مبارزه باید این باشد که در چالش خیر و شر، خیر بر شر فائق و غالب بیاید، پس بایستی شما حرکت خیر را، جریان خیر را توی این نمایش نشان بدهید. بله، حرکت شر را هم - ایرادی ندارد - نشان بدهید، اما معلوم بشود یک حرکت خیر وجود دارد که کاراکتر قهرمان دنبال آن است، برای آن مبارزه می‌کند، برای آن جانفشانی می‌کند؛ حتی گاهی جانش را بر سر آن می‌گذارد، برای اینکه به آن هدف برسد. یعنی درست است که شما عیب و زشتی را نشان دادید، اما یک چیز بزرگتری را نشان دادید و آن، جهاد برای مبارزه با این زشتی است.^۴

۸- حذف نقش واقعی و انکار ناپذیر روحانیت اسلام

مقام معظم رهبری حذف نقش واقعی و انکار ناپذیر روحانیت اسلام در برخی از فیلم‌های سینمایی را مورد انتقاد قرار دادند.^۵

^۱ جلسه مقام معظم رهبری با هنرمندان و دست‌اندرکاران رسانه ملی در ۱۲ تیرماه ۱۳۸۹

^۲ همان

^۳ همان

^۴ بیانات در دیدار هنرمندان و دست‌اندرکاران صداوسیما ۱۳۸۹/۰۴/۱۲

^۵ دیدار مسئولین وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با رهبر انقلاب ۱۳۷۸/۲/۲۱

۹- قصه پردازی ضعیف در سینما

یکی از ضعف های اصلی فیلم ها و مجموعه های نمایشی داخل نداشتن قصه خوب است. قوام یک اثر هنری به قصه پردازی مناسب، قوی و جذاب است که باید در این زمینه توجه جدی تری شود.^۱ امروز در دنیا دستگاههای عظیم فیلمسازی علیه اسلام، فیلمنامه های قوی می نویسند و بازیهای قوی ارائه می دهند.^۲

من متأسفانه می بینم که فیلمهای داخلی ما نقصهای زیادی دارد و مهمترین نقصش در فیلمنامه هاست. ما هنرپیشه های خوبی داریم، کارگردانهای خوبی داریم، صحنه آرایها خوب است؛ اما مضمونها پوچ است و اصلاً مناسب با آن شکوه و اوج انقلاب و واقعتهای بسیار عمیق و ظریف و زیبای جامعه ی ما نیست و آن پیچیدگی و عمق معارفی که در اختیار ماست، در آنها دیده نمی شود! در جامعه ی ما، نمایشهای انسانی بسیار بسیار پُرشکوه و زیبا وجود دارد؛ اما متأسفانه فیلمهای ما اینها را نشان نمی دهد؛ سراغ چیزهای خیلی کم مایه، کم عمق و سطحی می رود؛ آن هم با نگارشهای خیلی ناشیانه! متأسفانه فیلمنامه ها هیچ خوب نیست؛ یعنی خیلی خیلی ناقص و خیلی کم است.^۳

۱۰- عدم معناگرایی عمیق و شیوا در سینما

سینمای معناگرا؛ خوب کدام معنا شیواتر و عمیق تر از احساس فداکاری و ایثار و گذشت یک جوان هجده، نوزده ساله، که از خانواده ی مرفهی بلند می شود می آید اهواز - که من دیدم از این قبیل جوانها.^۴

۱۱- ابتذال و پستی برخی نقشها به بهانه طنز و شادکردن مردم

(شاد کردن مردم یک چیز است، مبتذل کردن فضا یک چیز دیگر است. من گاهی می بینم که به عنوان شاد کردن مردم، فضا را مبتذل می کنند! مثلاً اگر می خواهند جوک و لطیفه یی بگویند، لات بازی می کنند! لات بازی بد است؛ هر جا باشد، بد است؛ در تلویزیون هم بد است، در رادیو هم بد است. تیپهای متین و شسته و رفته می توانند همان مقصود را به شکلهای خوب کاملاً برآورده کنند؛ لزومی ندارد که در این زمینه آدم به پستی گرایش پیدا کند.^۵)

^۱ رهبر انقلاب اسلامی در دیدار عوامل تولید سریال حضرت یوسف (ع) ۱۳۸۸/۰۹/۰۹

^۲ بیانات در دیدار جمعی از نیروهای فرهنگی و هنرمندان دفاع مقدس؛ ۱۳۷۹/۱۱/۲۰

^۳ بیانات رهبر انقلاب در دیدار با مدیران شبکه ی دوم سیما ۱۳۷۷/۱۱/۷

^۴ بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار جمعی از کارگردانان سینما و تلویزیون ۱۳۸۵/۰۳/۲۳

^۵ بیانات در دیدار با مدیران مراکز سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران در ۷۰/۱۲/۷ گ

۱۲ - نقشه‌های منفی با پوشش‌های ارزشی

در فیلمها گاهی اوقات مشاهده می‌شود که عنصر مثبت فیلم، چادری است. مثل گذشته، عنصر منفی فیلم یک خانم چادری یا یک مرد ریش‌دار نیست. اینها حقایقی است که بسیار مهم است.^۱

۱۳ - تقلید هنرمندان از رفتار هنرپیشگان غربی در سینما

تا مادامی که کارگردان ما، یا نمایشنامه‌نویس ما، حتی سعی می‌کند رُستها و حرکات این شخصیتها - و به قول شما پرسوناژها - را به شکل فیلمهای غربی در بیاورد، ما به جایی نمی‌رسیم. متأسفانه در بعضی از همین فیلمهای ما که متعلق به همان افرادی است که خیلی با تفکرات انقلابی و اسلامی آشنا نیستند، این تقلید دیده می‌شود. من به بعضی از کسانی که در این زمینه‌ها فعال بوده‌اند و بارها به این جا آمده‌اند، گفته‌ام که تعبیرات، کلمات، تقلیدها و گرته‌برداریهای بی‌مزه، مربوط به آنهاست. تا مادامی که ما مستقل نشویم و همین مذاق دینی و اسلامی و سنت و فرهنگ ایرانی را در کار خودمان وارد نکنیم، راه به جایی نمی‌بریم؛ این اعتقاد من است.^۲

(حضرت آیت‌الله خامنه‌ای از هنرمندان فیلم و سینما خواستند که خود را به اجتناب از تقلید رفتار هنرپیشگان غربی مقید کنند و تنها رفتار و فرهنگ ایرانی را الگوی کار هنری خود قرار دهند.)^۳

بایدهای سینما

۱ - تربیت کارگردان، فیلمنامه‌نویس و بازیگر مسلمان و اسلامی کردن سینما

من نگاه می‌کنم، می‌بینم که در محیط کار فرهنگی ما به‌عنوان اسلام، کار خیلی کمی انجام می‌گیرد. فرض بفرمایید وزارت ارشاد نمی‌آید اعلان کند که من می‌خواهم «سینمای اسلامی» درست کنم! مگر ما از چه خجالت می‌کشیم؟! یک روز در این دنیا کسانی بودند که از گفتن «بسم‌الله» و از بردن نام اسلام، خجالت می‌کشیدند؛ ما آمدیم اسلام را در دنیا سگه‌ی رایج و نرخ شاه‌عباسی کردیم. حالا خجالت بکشیم از این که بگوییم سینما و تئاتر اسلامی می‌خواهیم؟! چرا اعلان نمی‌کنند؟ صریحاً بگویند که ما می‌خواهیم سینمایمان را اسلامی کنیم. «سینمای اسلامی» یعنی چه؟ یعنی ما می‌خواهیم محتوای این تکنیک، این قالب و این هنر را که از دیگران گرفته‌ایم - مثل خیلی چیزهای دیگر - اسلامی کنیم. ما می‌خواهیم از قالب این، هرچه را که با اسلام منافات دارد، حذف کنیم. چه مانعی دارد این گفته شود؟! چرا گفته نمی‌شود که ما در هنرهای نمایشیمان و در دانشگاه و در فلان برنامه، کارگردان مسلمان می‌خواهیم؟! به این معنا تصریح شود که ما

^۱بیانات در دیدار معاونان صدا و سیما و مدیران کل سازمان در استانها ۱۳۷۳/۱۲/۲۳

^۲بیانات در جلسه پرسش و پاسخ مدیران مسئول و سردبیران نشریات دانشجویی ۱۳۷۷/۱۲/۴

^۳دیدار مسئولان سازمان صداوسیما با رهبر انقلاب ۱۳۷۷/۱۲/۲۳

می‌خواهیم کارگردان مسلمان، فیلمنامه‌نویس و بازیگر مسلمان درست کنیم و فضای جامعه را اسلامی کنیم. چرا این تصریح نمی‌شود؟^۱

۲- احساس مسئولیت و تلاش هنرمندان متعهد و انقلابی در سینما

این جریان هنرمندان معتقد به دین، معتقد به مبانی اساسی اسلام و انقلاب، و معتقد به راه نوری که ملت ایران با شجاعت انتخاب کرد و شناخت و پیمود، امروز بایستی خیلی احساس مسئولیت و تلاش کند.^۲ باید روش‌های هنرمندانه را فراگرفت و برای ساخت اثرهای هنری مبتنی بر حقیقت، همت کرد که این هدف نیز جز با تلاش هنرمندان متعهد و جوانان مؤمن محقق نخواهد شد.^۳ تا شما نسل جوان نو، با اعتقادات صحیح، با دید صحیح، با مذاق دینی، به طور کامل وارد میدان این کارها نشوید، هنر نمایش - چه سینما، چه تئاتر - آن اعتلای لازم را در کشور پیدا نخواهد کرد.^۴

۳- ترویج ارزشها در بالاترین درجات و بهترین حالات خود در سینما

(چادر حجاب پوشنده‌تری است، نمی‌خواهم بگویم که پوشش غیر چادر حجاب نیست؛ نه. اما شما وقتی از اوجی ترویج می‌کنید، می‌توانید مطمئن باشید که سطوح مختلف آن را در جامعه ترویج کرده‌اید. یعنی وقتی از چادر ترویج می‌کنید، اصل حجاب را به بهترین وجهی ترویج کرده‌اید. اگر چادر را از حجابی که باید ترویج کرد حذف کنید، مطمئناً بخشی از رعایت حجاب را از دایره‌ی ترویج خود خارج کرده‌اید. این دیگر برو برگرد ندارد و مطلبی روشن و منطقی است. لذا ما اصرار داریم و مقیدیم که در رادیو و تلویزیون، حجاب چادر ترویج شود.^۵)

۴- مسئولیت هنرمندان و اصحاب فرهنگ در حمایت مادی و معنوی و مصونیت بخشی به هنرمندان جوان در مقابل ابهت کاذب برخی هنرمندان تمامیت خواه

هنرمندان و اصحاب فرهنگ در کشور ما، مسئولیت مهمی دارند. یکی از مهم‌ترین مسئولیتها هم این است که این جوانهای تازه‌رس و تازه‌کار و تازه‌وارد میدان هنر شده‌را، در مقابل ابهت کاذب آن کسانی که مایه‌هایی از هنر دارند (بعضی هم ندارند. بعضی هم فقط اسم دارند و حقیقتاً مایه هنری ندارند. لیکن با همان اسم هنری خودشان که سعی هم می‌شود به زور، بزرگ داشته و زیادی تفخیم بشود) مصونیت ببخشند. آنها روی هنرمندان جوان و هنرمندان در بین راه ما فشار می‌آورند. سعی شود از این جوانها حمایت بشود؛ هم حمایت معنوی، هم حمایت مادی. به ایستادگی، به استقلال، به حرف زدن با همان زبان هنر و سخن گفتن از حقایقی که به آنها اعتقاد دارند، تشویق بشوند. چرا این حقایق را پوشیده نگه می‌دارند؟! من می‌بینم امروز بعضی از هنرمندهای مؤمن، حرفی را که در دلشان در صحنه هنر هست، می‌ترسند بگویند و بیان کنند! ...

^۱بیانات رهبر انقلاب در دیدار با اعضای شورای انقلاب عالی فرهنگی ۱۳۷۸/۹/۲۳

^۲بیانات در دیدار جمعی از نیروهای فرهنگی و هنرمندان دفاع مقدس؛ ۱۳۷۹/۱/۲۰

^۳دیدار مسئولین وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با رهبر انقلاب ۱۳۷۸/۲/۲۱

^۴بیانات در جلسه پرسش و پاسخ مدیران مسئول و سردبیران نشریات دانشجویی ۱۳۷۷/۱۲/۴

^۵بیانات در دیدار معاونان صدا و سیما و مدیران کل سازمان در استانها ۱۳۷۳/۱۲/۲۳

امروز هر چه از هنرمند مسلمان، تجلیل و هر چه هنرمندان مسلمان، تشویق بشوند، جا دارد. این، یک وظیفه بزرگ است. این، یک کار فرعی و حاشیه‌ای نیست؛ یک کار اصلی است...^۱

۵- تربیت ذوق و سلیقه ایرانی در جهت نمایشنامه نویسی و قصه نویسی

هر جا که یک فیلم خوب ساخته شده است، بر اساس یک قصه و فیلمنامه خوب بوده است. آن جاهایی که جاذبه ندارد، عیب دارد، مشکل اصلی، فیلمنامه است. البته نقیصه‌ای است. من احتمال می‌دهم ... ذوق و سلیقه ایرانی در این جهت تربیت نشده است. یعنی ما قصه شعری خیلی داریم. مثلاً شاهنامه، کتابهای نظامی و دیگر شاعران. این قصه‌ها، خیلی هم خوب است و بعضی از قصه‌هایش هم، انصافاً از لحاظ قصه‌پردازی، بسیار قوی است. اما کار قصه‌نویسی از قدیم نداریم. در غرب و اروپا، از پیش از میلاد مسیح کار نمایشنامه‌نویسی و قصه‌نویسی رواج داشته است؛ حالت سنتی داشته است. کما اینکه آنها شعرشان نسبت به ما خیلی ضعیف و بسیار عقب است. ولی این چیزی نیست که نشود تأمین کرد. اینها جزو سرنوشت همیشگی بشر نیست.^۲

امروز در دنیا دستگاههای عظیم فیلمسازی علیه اسلام، فیلمنامه‌های قوی می‌نویسند و بازیهای قوی ارائه می‌دهند، این فیلمها را، برای بد چهره کردن و زشت کردن اسلام و مفاهیم اسلام - و از جمله مفهوم انقلاب - می‌سازند و در دنیا پخش می‌کنند. برای خیلی از مفاهیم استعماری و استکباری و مفاهیمی که مورد علاقه و نیاز مراکز استعماری دنیاست، کارها و پشتیبانیهای هنری بسیار عظیمی انجام می‌گیرد.^۳

۶- پر کردن خلاء فیلمهای خارجی با بهره‌گیری از افراد با استعداد و جوانان انقلابی

(افراد بااستعداد و جوانان انقلابی را بنشانید و از آنها جدی بخواهید که بیایند مناظر به‌یادماندنی انقلاب را در فیلمنامه‌های بسیار هنرمندانه و انسانی و حاکی از اوج درک و فهم نویسنده - که انسان گاهی در بعضی از فیلمنامه‌های خارجی، این معنا را مشاهده می‌کند - تصویر کنند؛ بعد آنها را به سلک نمایش بکشید و نشان بدهید. خلاً فیلمهای خارجی را در این جا پُر کنید؛ به نظر من این تکلیف اصلی است.^۴)

^۱بیانات در دیدار جمعی از نیروهای فرهنگی و هنرمندان دفاع مقدس؛ ۱۳۷۹/۱/۲۰

^۲دیدار با هیئت اسلامی هنرمندان؛ ۸۱/۱۰/۲

^۳بیانات در دیدار جمعی از نیروهای فرهنگی و هنرمندان دفاع مقدس؛ ۱۳۷۹/۱/۲۰

^۴بیانات رهبر انقلاب در دیدار با مدیران شبکه‌ی دوم سیما ۱۳۷۷/۱۱/۷

۷- رسیدن به سطح برجسته ای در دنیا با شکوفا شدن استعدادها و فعال تر شدن دستگاههای پشتیبانی کننده

بدون تردید با شکوفا شدن استعدادها و فعال تر شدن دستگاههای پشتیبانی کننده می‌توانیم در زمینه کارهای سینمایی و هنرهای نمایشی به سطح برجسته‌ای در دنیا برسیم.... نسل نو و انقلابی ما با تلاش خود و بهره گرفتن از استعدادهای موجود می‌تواند گامهای بلندی را در جهت جبران عقب‌ماندگیها در زمینه هنرهای نمایشی به جلو بردارد و همانند ستاره‌ای در جهان بدرخشد.^۱

۸- حفظ شادابی و سرزنده بودن مردم و تشویق آنها در مبارزه با دشمنان

ملت ایران پس از دورانی طولانی موفق شد خود را از سلطه اقتصادی، فرهنگی و سیاسی بیگانگان رهایی بخشد و امروز با شدت تمام و در عین مظلومیت با دشمنان خود مبارزه می‌کند، بنا بر این برای هنرمندان کشور، بالاترین خدمت، تلاش در جهت حفظ شادابی و سرزنده بودن مردم و تشویق آنها در ادامه این راه روشن حق است.^۲

۹- هوشیاری کامل در سینمای سیاسی جهت مقابله با فیلمهای ضدایرانی

آنهايي که با این ملت ادعای دوستی می‌کنند با تولید فیلمهای سینمایی و تلویزیونی ضد ایرانی، دشمنی خود را با تاریخ و فرهنگ این ملت پرافتخار آشکار کرده‌اند و در چنین شرایطی، هر کار نمایشی سیاسی، باید با هوشیاری کامل صورت گیرد تا در جهت اهداف دشمن نباشد.^۳

۱۰- نیت خدایی و کسب اجر و ثواب در ساخت فیلم

اینکه گفتیم شما مسئولیت دارید - که البته همه‌تان این مسئولیت را دارید؛ چون کار شما می‌تواند خیلی اثرگذار باشد - این مسئولیت پیش خدا اجر هم دارد؛ یعنی شما واقعاً نیت‌تان را خدایی کنید. این خانم گفتند که من دنبال احساسات شخصی خودم هستم، خیلی خوب، عیب ندارد، تشخیص شخصی خودتان را بسازید؛ اما با همین کار، نیت خدایی نکنید. نیت کنید که خدا را از خودتان راضی کنید و اجر ببرید. کار مهمی دارید انجام می‌دهید؛ چرا خودتان را از اجر محروم می‌کنید؟ با این کار اجر ببرید و می‌شود. اجر فقط این نیست که شما فیلم نماز و روزه درست کنید؛ نه، آن چیزی که اخلاق جوانها، رفتارهای اجتماعی، انضباط اجتماعی، جدیت در کار، ایمان قوی و احساس مسئولیت را در نسلهای جوان زنده می‌کند، این پیش خدا اجر دارد.... شما در این میدان دارید حرکت می‌کنید، کار کنید برای خدای متعال. البته به عنوان یک انسان نخبه،

^۱ دیدار جمعی از هنرمندان و دست‌اندرکاران امور فرهنگی و هنری با رهبر انقلاب ۱۳۷۲/۱۱/۳

^۲ دیدار جمعی از هنرمندان و دست‌اندرکاران امور فرهنگی و هنری با رهبر انقلاب ۱۳۷۲/۱۱/۳

^۳ دیدار رهبرانقلاب با رئیس سازمان و جمعی از هنرمندان صداوسیما ۱۳۸۹/۴/۱۲

یک هنرمند و یک نگاه نافذ به جامعه و کشور و انسانها، می‌توانید احساس مسئولیت کنید و اجر انسانی و وجدانی هم می‌توانید ببرید.^۱

۱۱ - نگاههای انتقادی با نیت اصلاح و پیشرفت کشور و جامعه در سینما

مضمون سینما باید در جهت اصلاح کشور و جامعه باشد؛ اگر انتقاد هم انجام می‌گیرد، این انتقاد با این نگاه باشد و آن وقت من تصور می‌کنم اختلافات بر سر اینکه «آیا انتقاد بکنیم؟ اسم این انتقاد سیاه‌نمایی است یا نیست؟» کم خواهد شد؛ به خاطر اینکه وقتی نیت، نیت اصلاح و پیشرفت بود، این نیت خودش را در اثر نشان خواهد داد. بنابراین، این فاصله کم خواهد شد.^۲

۱۲ - رعایت مصالح فرهنگی کشور با تشخیص هوشمندانه حضور یا عدم حضور در جشنواره‌های بین‌المللی

بنده به عنوان یک روحانی، حقیقتاً از شما مجموعه‌ی کارگردانها انتظار دارم. شما باید ارزشهای دینی و ملی را تقویت کنید.... ارزش ملی یعنی احساس استقلال یک ملت؛ استقلال فرهنگی. در مقابل این القای دویست ساله‌ی فرهنگی غرب، یک ملتی بیاید به فرهنگ خودش تکیه بکند، این خیلی ارزش دارد؛ این را تقویت کنید. حالا گاهی با رفتن به جشنواره، ممکن است این تقویت بشود، گاهی با نرفتن به جشنواره این تقویت می‌شود. آنجایی که لازم است نروید، نروید؛ آنجایی که لازم است به جشنواره‌های بین‌المللی بروید، بروید؛ با این نیت بروید.... ما خبر داریم که همین مجموعه‌های جهانی، از جمله کن و بعضی از جشنواره‌های دیگر، واقعاً دارند کار می‌کنند؛ اینها هدف دارند. اینها دوست می‌دارند که از حضور هنرمند برجسته‌ی ایرانی در آنجا، در جهت سیاسی، یک استفاده‌ای ببرند.... بنابراین شما اگر جشنواره هم می‌روید، آن وقتی بروید و آن‌طوری بروید که مصالح فرهنگی کشورتان را مراعات بکنید. اگر طوری شد که او بناست مصالح خودش را علیه مصالح کشور شما رعایت کند، ترجیح با نرفتن است، ترجیح با حضور پیدا نکردن است؛ این چیز روشن و واضحی است.^۳

۱۳ - توجه به هنر دینی فراتر از نام‌ها و نمادهای دینی در سینما

هیچ لزومی ندارد که در محاورات سینمایی یا در تئاتر، نام و یا شکلی که نماد دین است، وجود داشته باشد تا حتماً دینی باشد؛ نه. شما می‌توانید در باب عدالت [و...]، رساترین سخن را در هنرهای نمایشی بیاورید. در این صورت به هنر دینی توجه کرده اید.^۴

^۱بیانات رهبر انقلاب در دیدار با جمعی از کارگردانان سینما و تلویزیون ۱۳۸۵/۳/۲۳

^۲بیانات رهبر انقلاب در دیدار با جمعی از کارگردانان سینما و تلویزیون ۱۳۸۵/۳/۲۳

^۳همان

^۴بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار اصحاب فرهنگ و هنر ۱۳۸۰/۰۵/۰۱

۱۴ - ترجیح تعطیلی سینمای غیر انقلابی

من ترجیح می دهم که سینمای فارسی تعطیل شود و از لحاظ رونق ، رونق کمتری و از لحاظ فروش و عرضه و تولید فیلم ، فروش و عرضه کمتری داشته باشد تا اینکه فیلمهائی بیاید که دلش با انقلاب نیست و از روی یک نیت خالص نسبت به انقلاب ساخته نشده باشد. یعنی ما اصلا سینماهایمان را ببندیم.^۱

^۱ مصاحبه با معاونت سینمایی وزارت ارشاد اسلامی، مجله « صحیفه »، یکم اردیبهشت ماه ۱۳۶۴